

## KUNNSKAPSDEPARTEMENTET OG UTDANNINGSDIREKTORATET

Deres ref  
18/1760-

vår ref  
bg/2018.08

dato  
07.08.2018

### **HØRING «INKLUDERENDE FELLESSKAP FOR BARN OG UNGE» - ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging.**

**Retten til spesialundervisning:** Skolenes landsforbund er skeptiske til at det i mange elevers tilfelle ikke skal være sakkyndig vurdering for å få hjelp. At det bare er de med de største behovene for individuelle spesialpedagogiske tiltak over lang tid som skal innom PPT-systemet. Vi mener at det svekker mange elevers rettsvern. Denne ordningen vil føre til uklare grenseganger i forhold til når skal det en utredning til og når holder det med tidlig innsats.

Grensen for når det skal settes inn spesialpedagogiske tiltak eller gis tilpassa opplæring, er mange ganger avhengig av hvor mye ressurser en enkelt skole eller klasse har. Det er ofte slik at det søkes om enkeltvedtak om spesialundervisning fordi man er redd for at eleven ikke skal få den oppfølginga som er nødvendig gjennom klassens ressurser.

I den norske skole er det alltid en kamp om ressursene. For å kunne gjennomføre en omlegging til ekspertutvalgets skisse til ordning, må det ligge føringer knytta til at skolenes skal beholde ressurser. For å kunne oppfylle intensjonene for tidlig innsats må skolene ha nok ressurser til å fleksibelt gjennomføre kurspakker for elevene.

Skolenes landsforbund mener at opplæringslovas §5-1 fortsatt skal gjelde. Rettigheten skal bygge på en sakkyndig vurdering. Fjernes eller svekkes retten til spesialundervisning frykter vi at tilbudet blir mer vilkårlig og avhengig av kommunens eller fylkeskommunens økonomi. Vi ser også at det vil føre til et økt behov for kartlegging av elevene og et økt byråkratisk arbeid for lærerne.

**Lærerutdanninga:** Skolenes landsforbund mener at en av årsakene til at kvaliteten på spesialundervisninga elevene mottar ikke er tilfredsstillende, ligger i at utdanninga av lærerne som skal utføre denne type undervisning er for mangelfull.

I dagens masterutdanning legger man stor vekt på forskerkompetanse. Vi stiller spørsmål ved hvem som skal ha denne forskerkompetansen. En lærer i barnehage og grunnskole behøver å bygge sin kompetanse på forskning, men trenger ikke å ha kompetanse på å være forsker. En slik kompetanse vil sjelden være i bruk i en lærerjobb i grunnskolen, det er det sjelden tid til. Tida brukt på den obligatoriske masteroppgaven burde heller vært brukt til mer praksis og didaktisk arbeid med ulike fag.

All lærerutdanning må være praksisrelevant. Det er ikke bare viktig at studentene har praksisperioder under studiet, men utdanningsprogrammene må også knyttes opp mot praktisk arbeid. Spesialundervisning og tilpassa opplæring er en stor del av skolehverdagen til en lærer.

Det er alltid ønskelig at en lærer skal ha formell kompetanse i de fagene de skal undervise i. Rapporten «Inkluderende fellesskap for barn og unge» peker på at det i Opplæringsloven ikke stilles krav til spesialpedagogisk kompetanse for å gi spesialundervisning. Dette mener Skolenes landsforbund er en av hovedutfordringene i norsk skole. Det er ingen automatikk i at lærere med høy faglig kompetanse er gode spesialpedagoger. Spesialpedagogikk er mer enn dysleksi og dyskalkuli, mer enn spesifikke eller generelle lærevansker. Norsk skole har et vell av ulike mer eller mindre kjente «diagnoser». Videre trenger mange elever hjelp til atferdskorleksjoner.

Lærerstudentene trenger å få bred kunnskap om de ulike utfordringene elever de vil møte kan ha, og de trenger å lære de redskaper de kan bruke i arbeidet. Skolenes landsforbund mener det er viktig å styrke studietilbudet i pedagogikk og spesialpedagogikk i lærernes grunnutdanning.

Det bør ses nærmere på ordningen med bachelor-/masterløp i spesialpedagogikk hvor studentene får høy kompetanse i spesialpedagogikk, men mangler undervisningskompetanse når de er ferdige med studiet.

Videre støtter vi også at lærere i barnehage og skole skal få videreutvikla sin kompetanse gjennom den desentraliserte ordninga for kompetanseutvikling. Vi håper at satsninga på utvikling av spesialpedagogikk kan blomstre gjennom denne ordninga, men frykter at dette området blir utkonkurrert i konkurranse med andre satsningsområder.

I spesialpedagogisk arbeid er det viktig at det bygges et lag rundt eleven. I studiet sitt trenger lærerstudenten å få kunnskap om de ulike samarbeidspartnerne som kan være nødvendige i laget rundt eleven, og om hvordan disse jobber. Studentene må også få større kunnskap om regelverket i forhold til elevenes rettigheter og saksgangen fram mot at et enkeltvedtak fattes. Om det skal utvikles et pedagogisk støtteprogram med flerfaglighet, blir dette desto viktigere.

**Statped:** Skolenes landsforbund er skeptisk til å bygge ned Statped ved å spre kompetansen de ihendehar ut til kommunene. Gjennom flere år har de opparbeida seg brei kompetanse på ulike fagområder. Tilbudet må heller gjøres mer tilgjengelige for brukerne. Det må også trekkes opp klarere grenser for hva som er Statped og hva som er PPT sine oppgaver. Smuldres fagmiljøene opp, går viktig kompetanse tapt. Ressurser som er tenkt flytta bort fra Statped skal ut i skolen, dette ser vi som en styrking av skoletilbudet i de største kommune – små distriktskommuner vil ikke nyte godt av dette.

**Samiske spesialpedagogiske tjenester:** Skolenes landsforbund ser at det kan være et behov for å ha samla kompetansen slik at den kan støtte opp om områder med små samiske miljøer. Vi er derimot skeptiske til at det skal være en tjeneste for alle de tre samiske språkområdene. Lule-samiske og sør-samiske områder er små språkområder. Det er stor fare for at forståelsen for utfordringen det er å tilhøre et lite språkområde der barna er spredt over store områder.

Det norske skoleverket trenger å ha innsikt i samisk tematikk og utfordringer, dette må man sørge for ivaretas gjennom lærerutdanninga.

**Gjennomføring av spesialundervisning:** Rapporten påpeker at for stor del av spesialundervisninga i norsk skole gjennomføres av andre enn spesialpedagoger eller pedagoger. Den økende bruken av assistenter/fagarbeidere har sammenheng med kommuneøkonomien.

Skolenes landsforbund mener at det er viktig at alle elever opplever at de er inkludert i et faglig og sosialt fellesskap. Det er allikevel slik at ikke all spesialundervisning kan eller bør foregå i et klassefellesskap. For mange av elevene vil det bli for mange sanseintrykk til å ta imot læring når de er i en stor gruppe. Dess eldre eleven blir eller jo større forskjellen blir mellom klassens ordinære tilbud og den særskilte tilrettelegginga, desto større behov vil det være for at det er rom for individuelle løsninger.

**PP-T:** PP-tjenestens sakkyndighetsarbeid er todelt. Det skal først utredes om elevens behov, deretter tilrådes hvilket tilbud eleven bør få for å svare på det behovet eleven har. Hvor nært samarbeidet med skolen er i utredningsfasen vil variere mye. Det varierer også hvor nært samarbeidet vil være mellom PP-tjenesten og spesialpedagogen.

Skolenes landsforbund mener at det bør være et tett samarbeid mellom barnehage/skole og PP-tjenesten. Saksbehandler bør være tilgjengelig for samtaler og veiledning opp mot arbeidet med eleven.

Det er viktig at det er sammenheng i arbeidet fra det leveres en henvisning og pedagogisk rapport, frem til at enkeltvedtak fattes. Dessverre finnes det mange eksempler på at en del av sakkyndighetsarbeidet forsvinner i det vedtak fattes. Viktige elementer som har vært del av den sakkyndige rapporten strykes sammen med timer som sto i tilrådinga fra PP-tjenesten, fordi det ikke er rom for å gi skolen så mange timer.

Tilbakemeldinger vi har fått tyder på at det kan være mangelfull sammenheng mellom IOP og det som faktisk gjennomføres i elevenes spesialundervisning. I stedet for å utvanne regelverket, burde man styrke PP-tjenestens mandat slik at de kan etterprøve at tilrådingene blir fulgt.

**Et helhetlig pedagogisk støttesystem:** Det er stor forskjell på hva slags støttesystem elevene har behov for. Noen ganger er det riktig å sette inn et kortvarig strakstiltak, andre ganger er varige omfattende individuelle tiltak det som må til. Uansett er det viktig at tiltakene utføres av pedagog eller spesialpedagog.

Skolenes landsforbund er opptatt av at vi ikke setter i gang et system som innebærer flere kartleggingstester for elevene og større byrde med dokumentasjon for lærerne.

Vi mener det høres flott ut at spesialpedagoger skal jobbe fleksibelt i klasser og grupper. For en slik organisering må det på plass regelverk som sikrer ressurstilgangen til barnehage/skole.

**Overganger:** Det er ei utfordring at det tar lang tid å få på plass tiltak. Likeledes er det ei utfordring at man er rask til å plukke av tiltak om det begynner å gå bra. Et eksempel: En elev som starter på videregående skole, og får spesialpedagogiske tiltak på grunnkurs. De spesialpedagogiske tiltakene gjør at eleven klarer seg gjennom første året på videregående. Siden eleven har klart å komme seg gjennom året, faller det spesialpedagogiske tilbudet bort når VG2 starter. Eleven faller fra skoletilbudet.

**Inkludert i klassen:** Det å være inkludert i et fellesskap er viktig. Alle barn og unge i Norge skal ha rett til å være inkludert i det fellesskapet som klassetilhørighet gir. Men ikke all spesialundervisning kan eller skal gjennomføres inne sammen med klassen. I grunnskolen er de fleste klasserom utforma på en slik måte at det ikke er mulig. Skolenes landsforbund mener at spesialundervisningen må ligge et sted mellom dagens mest brukte praksis på hvor og hvordan spesialundervisning foregår og ekspertgruppas ønske om at spesialundervisninga skal organiseres slik at eleven ikke blir tatt ut av fellesskapet.

**Regelverksendringer:**

- Kompetansekrav i forhold til de som skal utføre spesialundervisning.
- Spesialundervisning skal styrkes og utføres av personell med spesialkompetanse. Spesialkompetanse må tilbys de som ikke innehar det gjennom kursing og/eller utdanning og veiledning.
- Spesialpedagogiske timer eller lederressurser skal ikke medregnes i beregningsgrunnlaget for lærertetthet.
- Se på ordningen i forhold til de som har tatt bachelor- eller masterutdanning i spesialpedagogikk, men som mangler undervisningskompetanse
- PPT må ha/få muligheter til å etterprøve at tilrådninger i sakkyndige vurderinger er fulgt.
- Det må være muligheter til å klage på tiltak som er iverksatt innenfor det ordinære opplæringstilbudet, spesielt om det skulle bli slik at rettighetene til enkeltvedtak svekkes.

Med hilsen



Anne Finborud /s/  
Forbundsleder

Bodil Gullseth  
Forbundssekretær